

Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Педагогічний факультет
Кафедра теорії та методик дошкільної освіти

Кваліфікаційна робота магістра

**з теми «ОРГАНІЗАЦІЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЯ ЗМІСТУ ФІЗИЧНОЇ
АКТИВНОСТІ ДІТЕЙ У ЗАКЛАДІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ»**

Виконала: здобувачка 2 курсу,
групи DO1– M23z,
спеціальності 012 Дошкільна освіта
за освітньо-професійною програмою
..... Дошкільна освіта
Вікторія БОЙКО

Керівник: **Леся ГАЛАМАНЖУК**,
доктор педагогічних наук, професорка,
завідувачка кафедри теорії та методик
дошкільної освіти

Рецензент: **Віталій КОШЕЛЬ**,
кандидат педагогічних наук, старший
викладач кафедри дошкільної та
початкової освіти Національного
університету “Чернігівський колегіум”
імені Т.Г.Шевченка

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ЗМІСТУ ФІЗИЧНОЇ АКТИВНОСТІ ДІТЕЙ У ЗАКЛАДІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ.....	8
1.1 Характеристика використаних у дослідженні базових понять.....	8
1.2 Вікові особливості фізичного розвитку як основа вдосконалення змісту фізичної активності дошкільників.....	22
1.3 Вікові особливості розвитку рухових якостей як умова вдосконалення організації фізичної активності дошкільників та змісту деяких форм занять.....	28
РОЗДІЛ 2 МЕТОДИ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ.....	32
2.1 Методи дослідження.....	32
2.2 Організація дослідження.....	38
РОЗДІЛ 3 СТАН РОЗВИТКУ ПРЕДИКТОРІВ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ЗМІСТУ ФІЗИЧНОЇ АКТИВНОСТІ ДІТЕЙ У ПЕРІОД ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	39
3.1 Зміна у предикторі «морфологічні показники» дошкільників.....	39
3.2 Зміна у предикторі «функціональні показники» дошкільників.....	42
3.3 Значення предиктора «психологічні характеристики» дошкільників.....	46
РОЗДІЛ 4 УМОВИ УПРОВАДЖЕННЯ ДЕЯКИХ ІННОВАЦІЙНИХ ІДЕЙ В ОРГАНІЗАЦІЮ І РЕАЛІЗАЦІЮ ЗМІСТУ ФІЗИЧНОЇ АКТИВНОСТІ ДІТЕЙ У ЗАКЛАДІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ.....	51
4.1 Загальні положення інноваційних ідей щодо організації та реалізації фізичної активності дошкільників.....	51
4.2 Зміст проєкту з організації і реалізації змісту фізичної активності дітей у закладі дошкільної освіти.....	55
ВИСНОВКИ.....	62
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	64

ВСТУП

Актуальність проблеми дослідження. Документальні джерела у питанні фізичного виховання на сучасному етапі розвитку суспільства відзначається тим, що у дітей закладів дошкільної освіти (ЗДО) цей педагогічний процес є невід'ємною складовою освіти, яке забезпечує можливість кожною дитиною набути необхідні науково обґрунтовані знання про розвиток, здоров'я, засоби, методи і форми досягнення цього, а також методики організації змісту занять з фізичної культури та дозвілля, а спрямоване зазначене на формування у дітей фізичного, соціального і духовного здоров'я, вдосконалення фізичної та психічної підготовки до ведення активного довготривалого життя й професійної діяльності [57].

Основу фізичної активності дітей у дошкільний період становлять показники обсягу тижневої фізичної активності, рівня спеціальних знань про особливості цієї активності, фізичний розвиток, стан функціональних систем організму, фізичної працездатності, розвитку рухових якостей. При цьому, сумарний обсяг фізичної активності дитини під час щоденної життєдіяльності повинен ґрунтуватися на індивідуальних можливостях і задоволенні біологічної потреби дитини у рухах [58; 62].

Зазначене враховує завдання, що на сучасному етапі стоять перед фізичним вихованням, а пов'язані вони з вирішенням такого: досягненням оздоровчого ефекту; формування рухових навичок і умінь, розвиток рухових якостей; формування культурно-гігієнічних навичок і вмінь вести здоровий спосіб життя. Проте, сучасна система дошкільної освіти враховує лише санітарно-гігієнічні норми умов життя дитини і здійснює нормування рухових якостей і навичок [13; 49; 66-68]. Удосконалення педагогічного впливу на розвитку дитини і, у першу чергу, фізичного та нервово-психічного, передбачає ґрунтування на теоріях порівняльно-фізіологічних, онтогенетичних спадкових і набутих форм рухової діяльності в напрямі

формування оптимального використання форм, засобів і методів фізичного виховання [15; 37; 38].

Хоча досліджувана проблема щодо організації та змісту фізичної активності дошкільників у ЗДО на сучасному етапі відзначається частковими досягненнями, проте актуальним залишається комплекс протиріч. Деякі з основних стосуються категорій, які виявляють протиріччя між:

- соціальним запитом до системи ступеневої освіти про розвиток і виховання дитини, яка відповідально, а головне усвідомлено ставиться до визначених питань, та відмінною від необхідної спроможністю ЗДО забезпечити успішне досягнення цієї мети;

- потребою в теоретичному обґрунтуванні форм, засобів, методів найбільш ефективного вирішення визначених фізичним вихованням завдань та недостатнім практичним забезпеченням цього педагогічного процесу сьогодні.

Ураховуючи зазначені протиріччя виникає потреба в подальшому здійсненні досліджень для досягнення ефекту в розв'язанні визначеної наукової проблеми. Беручи це до уваги сформулювали таку тему кваліфікаційного дослідження: *«Організація та реалізація змісту фізичної активності дітей у закладі дошкільної освіти»*.

Кваліфікаційну роботу магістра виконано у відповідності до плану науково-дослідної роботи на 2019-2024 роки наукової лабораторії «Гендерні профілактично-оздоровчі технології фізичного виховання та реабілітації» Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка; колективна тема лабораторії: «Програмування профілактично-оздоровчих і розвивальних технологій фізичної активності дітей та молоді». У межах виконання такої теми авторка кваліфікаційної роботи, як співвиконавиця зазначеної теми, здійснила власне дослідження на декількох рівнях, а саме: на теоретичному рівні – отримала необхідну ретроспективну інформацію; на емпіричному рівні – одержала дані за визначеними і використаними показниками. Із урахуванням одержаної теоретико-емпіричної інформації

було розроблено авторський зміст, визначено дієві форми організації фізичної активності для реалізації змісту у практичній діяльності для поліпшення стану вирішення завдань фізичного виховання у ЗДО.

Мета дослідження – сприяти формуванню на високому рівні готовності дітей до навчання у закладі загальної середньої освіти формами, засобами і методами фізичної активності.

Досягали такої мети вирішенням таких **завдань**:

1. З'ясувати стан вирішення проблеми, пов'язаної з формуванням комплексу дієвих форм, засобів і методів фізичної активності, спрямованих на досягнення високого позитивного ефекту в підготовці дітей до навчання у закладі загальної середньої освіти.

2. Вивчити стан розвитку морфологічних характеристик та функціональних можливостей дітей у період 3-6 років життя.

3. Сформувати комплекс форм, засобів і методів для формування організаційних умов та змістового забезпечення фізичної активності дітей у ЗДО.

Об'єкт дослідження – фізична активність дошкільників.

Предмет дослідження – морфофункціональні характеристики дітей як основи вдосконалення організації і змісту фізичної активності дітей у закладі дошкільної освіти.

Методи дослідження. Досягнення мети дослідження забезпечувало використання адекватних методів. Під час проведення дослідження на теоретичному рівні було обрано та використано методи, що належали до загальнонаукових (аналіз, систематизація, узагальнення). Ці методи було використано під час опрацювання різних джерел інформації. Літературні, документальні джерела обирали з фонду бібліотеки та репозитарцію Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Частково необхідні дані отримували з доступних наукометричних баз (Scopus, Web of Science). Тут використовували ключові слова, комбінації ключових слів, сполучення слів та аббревіатури.

Інші використані методи – п е д а г о г і ч н і були одними з основних при отриманні необхідних емпіричних даних, а саме педагогічні тестування й експеримент. Педагогічне тестування дозволило отримати дані про деякі досліджувані показники дітей, а метод педагогічного експерименту дозволив ефективно організувати дослідження.

Ще одна група використаних методів дослідження – м е д и к о б і о л о г і ч н і. Вони були провідними в отриманні необхідної практичної інформації, зокрема це були методи антропометрії, пульсометрії, сфігмоманометрії, степергометрії.

П с и х о д і а г н о с т и ч н і методи було використано для вивчення стану вияву й особливостей реалізації психологічних характеристик, що відображають мотивацію, виконавчі функції, деякі інші.

Для опрацювання отриманих емпіричних даних були застосовані методи м а т е м а т и ч н о ї с т а т и с т и к и. Це дозволило досягти об'єктивності при опрацюванні даних вимірювання, коректному тлумаченню цих даних, отриманню результатів та їх інтерпретації. Використані методи дозволили отримати такі одномірні статистики, як середнє арифметичне, стандарте відхилення, помилку середнього.

Практичне значення одержаних результатів полягає у тому, що обґрунтовано необхідність удосконалення організації та змісту фізичної активності дітей у ЗДО і на цій підставі запропоновано матеріал практичного характеру для вирішення такого завдання. Одержані в ході педагогічного експерименту емпіричні дані, текст роботи можуть бути використані під час читання лекцій та проведення практичних занять для здобувачів вищої освіти на другому (бакалаврському) і третьому (магістерському) рівнях вищої освіти за спеціальностями «Дошкільна освіта», «Середня освіта (Фізична культура)», певною мірою – «Фізична реабілітація» та «Фізична культура і спорт».

Апробація результатів дослідження. Основні положення кваліфікаційної роботи ми представляли для обговорення на наукових

конференціях. Одна з них – щорічна Всеукраїнська науково-практична інтернет конференція «Формування здорового способу життя студентської та учнівської молоді засобами освіти» (Кам'янець-Подільський, 2023 та 2024). Інша конференція – науково-практична конференція аспірантів, викладачів, магістрантів Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (2023 та 2024 роки).

Публікації. Основні результати дослідження за темою кваліфікаційної роботи магістра викладено в одній науковій публікації – В. Бойко,

Л. Галаманжук: Деякі аспекти організації і реалізації фізичної активності у закладі дошкільної освіти. *Збірник наукових праць студентів та магістрантів Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка*. [Електронний ресурс]. Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2024. С. 10-13.

Структура та обсяг кваліфікаційної роботи магістра. Робота має 72 сторінки, з яких 63 – основного тексту. Складається зі вступу, чотирьох розділів, висновків, списку 80 використаних джерел інформації.

ВИСНОВКИ

1. На сучасному етапі модернізації дошкільної системи розвитку й освіти дітей дотепер недостатньо вивченим залишається питання, що пов'язане з пошуком і реалізацією найбільш дієвих організацій і реалізації змісту фізичної активності дітей у закладі дошкільної освіти з урахуванням важливих предикторів, зокрема які стосуються морфофункціональних росту і розвитку організму.

2. На сучасному етапі фізичний розвиток дівчаток і хлопчиків віку 3-6 років відзначається покращенням від 3 до 6 років за усіма показниками. Проте, мають місце особливості, що пов'язані зі статтю: при найбільшому прирості довжини тіла з 3 до 4 років його величина значно більша у дівчаток; маса тіла хлопчиків найбільше зростає з 5 до 6 років, у дівчаток – з 4 до 6 років, а приріст показника значно більший у перших. ОГК упродовж трьох років суттєво збільшується у хлопчиків, виявляє тільки тенденцію до покращення – у дівчаток.

3. Кількість захворювань на тонзиліт, синусит у дівчаток і хлопчиків у 3-5 років залишається сталою, а саме відповідно 15 і 16 випадків упродовж року, кількість випадків запалення аденоїдів зростає від 2 випадків у 3 роки до 10 випадків у 6 років. Водночас знижується з 52 до 46 кількість дітей з порушенням постави, з 52 до 41 – із плоскостопістю, з 41 до 37 – з підвищеною рухливістю суглобів унаслідок функціональної слабкості суглобо-зв'язкового апарату, з 52 до 41 – із відхиленнями у функціонуванні серця.

4. Діяльність серцево-судинної системи хлопчиків і дівчаток у 3-6 років відзначається односпрямованістю зміни: у перших систолічний і діастолічний АТ збільшується відповідно на 17,8 і 8,0 мм рт. ст, систолічний і хвилинний обсяги крові – на 52,1 % і 36,9 %, у других – відповідно на 22,8 і 7,1 мм рт. ст, 62 % і 47,3 %; ЧСС у спокої знижується за три роки відповідно

на 5,8 та 7,2 уд/хв, але відображає лише позитивну тенденцію зміни цього показника.

5. Загальна фізична працездатність 6-річних хлопчиків і дівчаток є однаковою – відповідно 57,1 та 57,5 умовних одиниць, а величина відповідає рівню нижчому від середнього. При цьому, реакція серцево-судинної системи в обох групах відзначається раціональним способом адаптації до фізичного навантаження, оскільки після трихвилинного відпочинку неповним відновленням ЧСС відзначалося 13 % хлопчиків та 8 % дівчаток.

6. Психологічні характеристики дітей, як предиктори підвищення якості організації і реалізації змісту їхньої фізичної активності, відзначаються особливостями, які необхідно враховувати у практиці діяльності. Так, ставлення дітей до ЗДО, стан вияву виконавчих функцій, мотивації до навчання у закладі загальної середньої освіти практично не відрізняються при використанні різних систем освіти. Система Монтесорі сприймається дітьми найбільш позитивно та сприяє розвитку у них виконавчої мотивації, що орієнтована на досягнення. Вальдорфська система характеризується найкращим результатом у розвитку виконавчих функцій дітей.

7. Деякими є дієвих заходів удосконалення організації і реалізації змісту фізичної активності дітей у закладі дошкільної освіти є врахування особливостей фізичного розвитку, вікового розвитку, закономірними тенденціями морфофункціональних росту і розвитку, генетичної зумовленості цих тенденцій, а також наявністю і використанням стандартів щодо результатів фізичної активності. Такі стандарти дозволяють інструктору забезпечити комплексну основу для розуміння потреб у знаннях, уміннях, вони є корисним інструментом для забезпечення узгодженості й якості занять фізичними вправами разом із уже наявним досвідом.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Адаменко В., Кошель В. До проблеми організації рухової активності дошкільників як необхідної умови формування здоров'я. *Збірник наукових праць scientia*. 2021. – <https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/scientia/article/view/8260>.
2. Андрющенко Т. К. Базовий компонент дошкільної освіти. *Вихователь-методист дошкільного закладу*. 2012, спецвип. С. 1-29.
3. Андрющенко Т. К. Формування здоров'язбережувальної компетентності у дітей старшого дошкільного віку : метод. посіб. Тернопіль : Мандрівець, 2016. 220 с.
4. Базовий компонент дошкільної освіти : наказ МОН України від 12.01.21 р. № 33. https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf (дата звернення: 25.04.24).
5. Балацька Л., Галаманжук Л., Єдинак Г., Гнесь Н. Шляхи покращення моторної функції дітей 3–5 років у процесі фізичного виховання. *Вісник Прикарпатського у-ту. Фізична культура*. 2017. Вип. 27-28. С. 6-13.
6. Беленька Г. В., Вертутіна В. М., Волинець Ю. О. Ігрова діяльність у дошкільній освіті п'ятирічних дітей (педагогічний супровід до програми «Дитина») : навч.-метод. посіб. / за заг. ред. Н. В. Кудикіної [укладач О. А. Половіна]. Київ : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2013. 296 с.
7. Богініч О. Фізичне виховання дошкільників засобами гри : навч.-метод. посібник. Київ : Шкільний світ, 2007. 120 с.
8. Бойчук Н. С. Фізичне виховання старших дошкільників засобами нетрадиційних видів фізичного виховання : 012 Дошкільна освіта. Кам'янець-Подільський нац. ун-т імені Івана Огієнка. Кам'янець-Подільський, 2023. 75 с.

9. Боровець В. Г. Розвиток фізичних якостей старших дошкільників методом колового тренування : 012 Дошк. освіта. Кам'янець-Подільський нац. ун-т імені Івана Огієнка. Кам'янець-Подільський, 2020. 72 с.

10. Великий тлумачний словник сучасної української мови / за ред. В. Т. Бусел. Ірпінь : ВТФ Перун, 2005.

11. Використання нетрадиційних методів в фізкультурно-оздоровчій роботі з дошкільниками. – URL: <https://naurok.com.ua/vikoristannya-netradiciynih-metodiv-fizkulturno-ozdorovchiy-roboti-z-doshkilnikami-115519.html>

12. Вільчковський Е. С., Денисенко Н. Ф., Цось А. В., Шиян Б. М. Оптимізація фізичного виховання дитини у вітчизняній системі освіти : монографія. Запоріжжя : ЗОІППО, 2010. 250 с.

13. Гавриш Н. Мовлення дитини. Впроваджуємо Базовий компонент дошкільної освіти. *Дошкільне виховання*. 2021. № 3. С. 3–8.

14. Галаманжук Л. Л., Балацька Л. В., Єдинак Г. А. Організація і методика фізичної активності дітей дошкільного віку з формування рухового потенціалу : навч. посібник. Кам'янець-Подільський : ТОВ «Друкарня Рута», 2014. 160 с.

15. Галаманжук Л. Л. Превентивний розвиток рухової активності дітей дошкільного віку : монографія. Кам'янець-Подільський : ПП «Медобори-2006», 2015. 500 с.

16. Галаманжук Л. Л., Єдинак Г. А. Основи наукових досліджень : навч.-метод. посібник [Електронне видання]. Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський нац. університет імені Івана Огієнка, 2021. 189 с.

17. Гарасим І. І. Організаційно-методичні засади підготовки майбутніх вихователів до розвитку дошкільників засобами мистецтва : 012 Дошкільна освіта. Кам'янець-Подільський нац. ун-т імені Івана Огієнка. Кам'янець-Подільський, 2021. 78 с.

18. Гаращенко Л. Здоров'язбережувальні технології фізичного виховання дітей дошкільного віку: реалії та перспективи. *Вісник Інституту*

розвитку дитини. Сер.: Філософія, педагогіка, психологія. 2010. Вип. 9. С. 56–61.

19. Герасимчук А. Ю., Галаманжук Л. Л., Єдинак Г. А. Програмування занять фізичними вправами превентивної спрямованості для 6-річних дітей : навч. посібник. Кам'янець-Подільський : ТОВ «Друкарня Рута», 2014. 180 с.

20. Гончаренко С. Український педагогічний словник. Київ : Либідь, 1997. 367 с.

21. Гординська І. М. Ефективні шляхи покращення фізичного стану старших дошкільників: 012 Дошкільна освіта. Кам'янець-Подільський нац. ун-т імені Івана Огієнка. Кам'янець-Подільський, 2018. 92 с.

22. Горянчук А. О. Фізичний стан сучасних 6-річних учнів початкової школи : 012 Дошкільна освіта. Кам'янець-Подільський нац. ун-т імені Івана Огієнка. Кам'янець-Подільський, 2019. 98 с.

23. Грицюк Л. С. Інноваційні системи у особистісно орієнтованому навчанні і вихованні дошкільника. Вижниця : ВПП-Черемош, 2004. 89 с.

24. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології : підручник. 2-ге вид., доповн. Київ : Академвидав, 2012. 352 с.

25. Добрянська І. О. Педагогічні умови реалізації занять з фізичної культури при врахуванні показників фізичного стану дошкільників : 012 Дошкільна освіта. Кам'янець-Подільський нац. ун-т імені Івана Огієнка. Кам'янець-Подільський, 2020. 75 с.

26. Доротюк Ю. О. Стан сформованості навичок дошкільників в основних рухах : 012 Дошкільна освіта. Кам'янець-Подільський нац. ун-т імені Івана Огієнка. Кам'янець-Подільський, 2019. 115 с.

27. Єдинак Г., Шиян Б., Петришин Ю. Наукові дослідження у фізичному вихованні та спорті : навч. посібник ; 3-є вид. стереотип. [Електронне видання]. Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський нац. ун-т імені Івана Огієнка, 2021. 280 с.

28. Єфименко М. М. Авторська система фізичного виховання дошкільників. 3-є вид., стереотип. Київ, 2017. 57 с.

29. Звада М. С. Методика використання здоров'язберігаючих технологій у закладі дошкільної освіти : 012 Дошкільна освіта. Кам'янець-Подільський нац. ун-т імені Івана Огієнка. Кам'янець-Подільський, 2023. 97 с.

30. Кидонь У. В. Педагогічні умови формування готовності майбутніх вихователів до розвитку дошкільників засобами мистецтва : 012 Дошкільна освіта. Кам'янець-Подільський нац. ун-т імені Івана Огієнка. Кам'янець-Подільський, 2021. 82 с.

31. Кисла О., Кошель А. Формування здоров'язбережувальної компетентності у дітей дошкільного віку засобами здоров'язбережувальних технологій. *Проблеми підготовки сучасного вчителя*. 2014. № 9, Ч. 2. С. 101-106.

32. Ковшар О. В. Теоретико-методичні засади організації передшкільної освіти : монографія. Кривий Ріг : Вид. Р. Козлов, 2015. 370 с.

33. Козлова В., Кошель В., Пась К., Скивка А. (2021). До проблеми фізичного виховання та валеологічної освіти дошкільників як системоутворюючих компонентів формування здоров'я. *Збірник наукових праць scientia*. 2021. <https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/scientia/article/view/8261>.

34. Комар А. Р. Організаційно-методичні засади фізичної активності дошкільників оздоровчого змісту : 012 Дошк. освіта. Кам'янець-Подільський нац. ун-т імені Івана Огієнка. Кам'янець-Подільський, 2019. 104 с.

35. Кононко О. Л. Субсфера “Я – фізичне”; Субсфера “Я – психічне”. Коментар до Базового компонента дошкільної освіти в Україні. Київ : Дошкільне виховання, 2003. 243 с.

36. Кошель А., Кошель В., Сілка К. Деякі аспекти зміцнення здоров'я дітей згідно оновленого базового компоненту дошкільної освіти України. *Збірник наукових праць лóгос*. 2021. <https://doi.org/10.36074/logos-19.03.2021.v3.20>.

37. Кремень В. Г. Трансформація особистості в освітньому просторі сучасної цивілізації. *Професійно-технічна освіта*. 2009. № 1. С. 3-6.

38. Кривецька Г. В. Передумови ефективного розвитку моторної функції дошкільників у процесі виконання фізичних вправ : дипломна робота магістра : 012 Дошкільна освіта. Кам'янець-Подільський нац. ун-т імені Івана Огієнка. Кам'янець-Подільський, 2018. 94 с.

39. Кузьменко В. В. Індивідуальні освітні програми як засіб урахування відмінностей «нестандартної» дитини. *Дошкільне виховання*. 2008. № 6. С. 6-9.

40. Лисак М. В. Методика організації фізкультурно-оздоровчої роботи у закладах дошкільної освіти засобами інноваційних технологій : 012 Дошкільна освіта. Кам'янець-Подільський нац. ун-т імені Івана Огієнка. Кам'янець-Подільський, 2022. 86 с.

41. Мазар А. А. Педагогічні умови компенсації порушених функцій у дітей на заняттях з фізичної культури в дошкільний період : 012 Дошкільна освіта. Кам'янець-Подільський нац. ун-т імені Івана Огієнка. Кам'янець-Подільський, 2020. 106 с.

42. Маковецька Н. Можливості застосування казкотерапії в процесі фізичного виховання й оздоровлення дошкільників. *Дошкільна освіта*. 2005. № 3 (9). С. 14-21.

43. Маляр Н. С. Організаційно-методичні основи превентивного фізичного виховання дітей старшого дошкільного віку : дис...канд. наук з фіз. виховання та спорту : 24.00.02 Тернопільський нац. пед. ун-т імені Володимира Гнатюка. Тернопіль, 2014. 197 с.

44. Матієшин Н. В. Розумова працездатність сучасних 6-річних учнів початкової школи : 012 Дошкільна освіта. Кам'янець-Подільський нац. ун-т імені Івана Огієнка. Кам'янець-Подільський, 2019. 103 с.

45. Матіїв Т. М. Педагогічні умови реалізації персоніфікованого підходу на заняттях із фізичної культури дошкільників : 012 Дошкільна

освіта. Кам'янець-Подільський нац. ун-т імені Івана Огієнка. Кам'янець-Подільський, 2020. 75 с.

46. Михайловська І. В. Формування морфофункціонального статусу в дошкільників на сучасному етапі : 012 Дошк. освіта. Кам'янець-Подільський нац. ун-т імені Івана Огієнка. Кам'янець-Подільський, 2019. 96 с.

47. Назирова К. В. Організаційно-педагогічні умови використання фізичних вправ як засобу розвитку моторної функції дошкільників : дипломна робота магістра : 012 Дошкільна освіта. Кам'янець-Подільський нац. ун-т імені Івана Огієнка. Кам'янець-Подільський, 2018. 104 с.

48. Методичні рекомендації до оновленого Базового компонента дошкільної освіти. <https://mon.gov.ua/storage/app/uploads/public/605/0be/86b/6050be86b4f68482865820.pdf> (дата звернення: 25.04.24).

49. Настанови від авторів Базового компонента дошкільної освіти. <https://ezavdnz.mcfr.ua/868347> (дата звернення: 26.04.24).

50. Олійник Н. В. Забезпечення підвищеної розумової працездатності 6-річних першокласників на заняттях фізичними вправами : 014 Середня освіта (Фізична культура). Кам'янець-Подільський нац. ун-т імені Івана Огієнка. Кам'янець-Подільський, 2023. 90 с.

51. Осовська І. Я. Технології покращення фізичної готовності 6-річних дітей до шкільного навчання : дипломний проект магістра. 012 Кам'янець-Подільський нац. ун-т імені І. Огієнка. Кам'янець-Подільський, 2018. 98 с.

52. Пангелова Н. Є. Теоретико-методичні засади формування гармонійно розвиненої особистості дитини дошкільного віку в процесі фізичного виховання : автореф. дис... д-ра наук з фіз. виховання та спорту. 24.00.02 НУФВіСУ. Київ, 2014. 39 с.

53. Пехарева С. В. Формування здорового способу життя у дітей дошкільного віку. *Педагогіка, психологія та та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту*. 2012. № 1. С. 84-87.

54. Поліщук В. В. Розвиток рухових і розумових здібностей дітей 5-го і 6-го років життя в процесі фізичного виховання засобами дошкільного

туризму : автореф. дис...канд. наук з фіз. виховання та спорту : 24.00.02
ЛДУФК. Львів, 2008. 20 с.

55. Поніманська Т. І. Дошкільна педагогіка : нав. посіб. Київ : Академвидав, 2016. 464 с.

56. Про затвердження Базового компонента дошкільної освіти (Державного стандарту дошкільної освіти). Нова редакція. Наказ МОН № 33 від 12.01.2021 року. <https://osvita.ua/legislation/doshkilna-osvita/79142/>

57. Про затвердження Положення про організацію фізичного виховання і масового спорту в дошкільних, загальноосвітніх та професійно-технічних навчальних закладах України. Міністерство юстиції України. 18.8.2005 р. № 909/11189

58. Рябко А. І. Диференціація педагогічного впливу на розвиток рухової функції дошкільників засобами фізичного виховання : 012 Дошкільна освіта. Кам'янець-Подільський нац. ун-т імені Івана Огієнка. Кам'янець-Подільський, 2021. 82 с.

59. Тимчишин І. І. Корекція морфофункціональних порушень у дошкільників із церебральним паралічем засобами фізичного виховання : 012 Дошкільна освіта. Кам'янець-Подільський нац. ун-т імені Івана Огієнка. Кам'янець-Подільський, 2021. 96 с.

60. Товстокоров О. П. Адаптація 6-річних дітей до освітнього процесу в закладі загальної середньої освіти за допомогою фізичного виховання : 014 Середня освіта (Фізична культура). Кам'янець-Подільський нац. ун-т імені Івана Огієнка. Кам'янець-Подільський, 2023. 75 с.

61. Угрнчук Л. С. Формування побутових навичок дошкільників під час занять з фізичного виховання : 012 Дошк. освіта. Кам'янець-Подільський нац. ун-т імені Івана Огієнка. Кам'янець-Подільський, 2023. 66 с.

62. Цуркан Н. М. Формування фізичної культури дітей у закладі дошкільної засобами персоналізованого підходу : 012 Дошкільна освіта. Кам'янець-Подільський нац. ун-т імені Івана Огієнка. Кам'янець-Подільський, 2022. 94 с.

63. Чернова Т. П. Формування комунікативно-пізнавального інтересу дошкільників засобами фізичного виховання : 012 Дошкільна освіта. Кам'янець-Подільський нац. ун-т імені Івана Огієнка. Кам'янець-Подільський, 2023. 82 с.

64. Юзько Т. Методика організації фізичного розвитку дітей дошкільного віку засобами інноваційних технологій : дипломна робота магістра : 012 Дошкільна освіта. Кам'янець-Подільський нац. ун-т імені Івана Огієнка. Кам'янець-Подільський, 2022. 84 с.

65. Яковишин О. Б. Використання різних методик під час навчання дошкільників основних рухів : 012 Дошкільна освіта. Кам'янець-Подільський нац. ун-т імені Івана Огієнка. Кам'янець-Подільський, 2018. 110 с.

66. Яремій А. М. Розвиток здорового способу життя дітей дошкільного віку в умовах закладу дошкільної освіти : 012 Дошкільна освіта. Кам'янець-Подільський нац. ун-т імені Івана Огієнка. Кам'янець-Подільський, 2023. 89 с.

67. Яремій В. В. Стан та умови досягнення високих рухових можливостей 6-річними першокласниками у процесі фізичного виховання : 014 Середня освіта (Фізична культура). Кам'янець-Подільський нац. ун-т імені Івана Огієнка. Кам'янець-Подільський, 2023. 110 с.

68. Яхно Є. Г. Комплексний розвиток фізичних і моральних якостей дітей старшого дошкільного віку в процесі фізичного виховання : автореф. дис... канд. наук з фіз. виховання та спорту : 24.00.02 ДДУФКС. Дніпропетровськ, 2011. 20 с.

69. Berk, L. E. (2013). *Child development* (9th ed.). Upper Saddle River, NJ: Pearson.

70. Centers for Disease Control and Prevention (2010). *The association between school-based physical activity, including physical education, and academic performance*. The Association Between School-Based Physical Activity, Including Physical Education, and Academic Performance | Youth.gov

71. Centers for Disease Control and Prevention. (2021). *Developmental milestones*. https://www.cdc.gov/ncbddd/actearly/pdf/FULL-LIST-CDC_LTSAE-Checklists2021_Eng_FNL2_508.pdf
72. Hrabal, V., and Pavelková, I. (2011). *Školní Vikonová Motivace Žáků: Dotazník Pro Žáky*. Praha: Národní ústav odborného vzdělávání, Evaluační nástroje.
73. Get Active ! Physical Education, Physical Activity and Sport for Children and Young People: A Guiding Framework / Published by The Professional Development Service for Teachers and funded by The Teacher Education Section. Roinn : Department of Education and Skills Ireland, 2012.
74. Gioia, G. A., Isquith, P. K., Guy, S. C., and Kenworthy, L. (2000). TEST REVIEW Behavior Rating Inventory of Executive Function. *Child Neuropsychol.* 6, 235–238. doi: 10.1076/chin.6.3.235.3152
75. Paul, H. (2002). *Ages and stages questionnaire (ASQ)*. Brookes Publishing Co., Inc. <https://agesandstages.com/>
76. Schickeadanz, J. A., Hansen, K., & Forsyth, P. D. (2000). *Understanding children*. Mountain View, CA: Mayfield Publishing Company.
77. SHAPE America. (2024, March). *National physical education standards*. [New National Physical Education Standards \(shapeamerica.org\)](https://shapeamerica.org/)
78. Smees, R., Sammons, P., Thomas, S., Mortimore, P. (2002). Examining the Effect of Pupil Background on Primary and Secondary Pupils' Attainment: Key Findings from the Improving School Effectiveness Project. – URL: <http://www.scotedreview.org.uk/media/microsites/scottish-educational-review/documents/142.pdf>
79. St John, T., Dawson, G., and Estes, A. (2018). Brief report: executive function as a predictor of academic achievement in school-aged children with ASD. *J. Autism Dev. Disord.* 48, 276–283. doi: 10.1007/s10803-017-3296-9
80. Trawick-Smith, J. W. (2014). *Early childhood development: A multicultural perspective*, (6th ed.). Upper Saddle River, NJ: Pearson Educ. Inc.